

minus, saltem quia inutilis; ut si quis ita desideret: Cuperem habere divitias, nisi votum impediret, vel: Nollem fecisse votum, ut possem esse dives; nam in priori actu omnino excluditur affectus voto contrarius, imo per illa verba non tam videtur explicari aliquis affectus, qui in præsenti habeatur, quam ille qui haberetur, si votum factum non fuisset; constat autem tunc illum affectum non fuisse futurum voto contrarium. Unde si aliquis simplex affectus in præsenti habetur, talis est quoad bonitatem vel malitiam, qualis esset sine voto, quia per conditionem appositam illud excludit, et materia talis est, ut separari possit a voto. Sicut qui habet hunc interiorem consensum conditionatum, Si hodie non esset prohibitio præcepti, comedere carnes, non ager contra præceptum. In altero autem actu solum includitur ultra hunc affectum displicentia quædam de voto facto, quæ per se etiam non est peccatum mortale, ex omnium sententia; quia qui vovit aliquid, non promisit perseverare in tali complacentia voti facti, ut nunquam illi displiceat, sed solum promisit perseverare in proposito implendi votum. Dico autem, *per se loquendo*; nam si quis per hujusmodi actus se exponat periculo retrocedendi, et tandem committendi aliquid contra votum, ex eo capite poterunt tales actus esse contrarii voto; et ideo omnino vitandi sunt, tum quia inutiles, tum etiam quia perniciosi. Unde etiam fit, malam esse in religioso delectationem morosam de dominio vel libero usu divitiarum; de qua magis dubitari potest, an sit voto contraria, cum sit de objecto prohibito per votum; nam omnis delectatio morosa de objecto peccaminoso talem malitiam inducit, qualem habet objectum, et actus prohibitus circa illud. Nihilominus probabilius censeo illum actum non esse contrarium voto, quando excludit propositum agendi contra votum; et ideo neque esse peccatum mortale per se, et ex vi objecti. Illud enim principium, quod delectatio morosa de objecto pravo participat malitiam ejusdem speciei, ad summum locum habet, quando illa malitia objectiva est intrinseca materia, de qua delectatio sumitur, non vero quando materia solum est mala, quia prohibita; nam tunc malitia est separabilis per cogitationem, in ordine ad delectationem internam, quamvis non sit separabilis ab executione, durante prohibitione. Sic enim delectatio morosa in die prohibito de esu carniarum non est per se peccatum mortale, si alioquin

voluntas sit firma in proposito servandi præceptum; ita ergo est in præsenti; in hoc enim æquiparatur materia voti paupertatis, quod per se et intrinsece non est mala, sed solum quia ejus carentia promissa fuit; de qua re alibi latius; interim videatur Sanchez, lib. 1 Decal., c. 2, n. 10; Vasquez 1. 2, disp. 3, c. 3, etc.

4. Circa posteriorem igitur peccandi modum, imprimis observari oportet, triplex esse actionum vel quasi actionum genus, in quibus potest aliquis se gerere tanquam dominus temporalium bonorum, scilicet, in acquisitione eorum; nam hoc est primum quod ad dominium requiritur; deinde in retentione seu conservatione; ac denique in dispensatione seu consumptione talium bonorum; quia ergo religiosi, non obstante voto, et accipiunt hæc bona saltem quoad possessionem seu retentionem facti, et retinent illa, et illis etiam utuntur usque ad consumptionem, in singulis explicare necesse est quando ita fiant ut in eis censeatur moraliter dominium usurpari, et contra votum fieri; et consequenter quæ conditiones concurrere debeant ut licite et juxta voti exigentiam fiant. Possunt autem hæ actiones tam circa bona mobilia quam immobilia exerceri; ordinarie autem prout a religiosis fiunt, circa mobilia versantur; et ideo de illis præcipue dicemus, quia frequentia dubia moralia circa illa maxime occurrunt; in fine autem adjungemus aliquid de bonis immobilibus, quatenus a privato religioso possunt aliquando possideri. Adverto autem hic non esse sermonem de religiosis factis Episcopis, nec de religiosis ejectis, sed solum de his qui in unione, et obedientia suæ religionis permanent, nam de cæteris postea dicemus.

CAPUT XI.

QUÆNAM ACCEPTIO SEU ACQUISITIO ALICUJUS REI SIT IN RELIGIOSO VITIUM PROPRIETATIS, SEU CONTRARIA VOTO PAUPERTATIS.

1. *Assertio et regula generalis.* — Primo, dubitari potest quando acceptio alicujus rei sit actus dominii, et proprietatis, et consequenter sit voto contraria. Regula generalis, quæ in hoc assignari solet, est, quando religiosus privatus accipit aliquid sine licentia sui prælati; et ideo censetur tunc peccatum mortale ex genere suo, nisi ex levitate materiam fiat veniale; ita sentit Navar., c. *Non*

dicatis, seu comment. 2 de Regul. sæpe, et sumitur ex communi Doctorum sententia, in c. *Cum ad monasterium*, de Statu monach.; et insinuat in textu, nam prius prohibetur monachus habere proprium, et inde statim concluditur: *Unde si alicui fuerit aliquid specialiter destinatum, non præsumat illud accipere, sed Abbati, vel Priori, vel Cellario assignetur*; ac si diceret, accipere aliquid sine facultate superioris esse actum proprietatis; et ita etiam Gregor. Lop., in leg. 14 (quæ ex illo textu ad litteram sumpta est), tit. 7, p. 1; et ideo omnes etiam antiqui Patres monachorum, Basilius, Augustinus, Benedictus, etc., supra citati, cum aiunt proprietatem non esse licitam monacho, statim declarant non licere illi aliquid accipere sine licentia prælati, ut patet in c. *Non dicatis*, 12, q. 1. Sic etiam in cap. *Joannes frater*, de Regul., mandatur ne aliquis religiosus *peculiare quidquam habeat*; illud autem peculiare dicitur, quod sine licentia Prælati recipitur.

2. Denique Concilium Tridentinum, sess. 25, c. 2, de Regul., solum ex permissione superioris permittit regulari usum mobilium bonorum, et statim subdit: *Quod si quis aliquid quidquam tenere deprehensus aut convictus fuerit, is biennio, activa et passiva voce privatus sit*, etc., scilicet tanquam proprietarius; eadem autem est ratio de acceptione rei, et de quocumque usu, et ideo in principio ejusdem capituli dixit idem Concilium, non posse religiosum habere aliqua bona tanquam propria, *sed statim* (inquit) *ea superiori tradantur*; moraliter autem tradi censentur, quando ab eo petitur facultas, et nomine seu auctoritate ipsius accipiuntur et retinentur, vel alii traduntur. Et hinc sumitur ratio prædictæ regulæ; nam contrectare bona temporalia proprio nomine et auctoritate, ad possidenda et retinenda illa, de se est actus dominii; sed qui rem accipit inscio Prælato, exercet hujusmodi actionem; ergo committit contra votum exercendo actum dominii et proprietatis; et confirmatur, nam qui vovet paupertatem, sicut vovet non habere, ita et non accipere aliquo modo, quia accipere ad habendum ordinatur; ergo maxime vovit non accipere tali modo, scilicet absque licentia superioris.

3. *Dubitatio prima: quæ licentia requiratur.* — Circa hanc vero regulam nonnulla declaranda supersunt. Primum est, qualis licentia necessaria sit, expressane, an vero sufficiat interpretativa. In quo imprimis certum est, ut res optime et sincere fiat, licentiam ex-

pressam esse necessariam, ubi commode postulari potest, quia hujusmodi licentiam postulat et religiosa regula, et conveniens ac ordinatus procedendi modus. Secundo est certum, quando non est commoditas petendi hanc licentiam, sufficere præsumptam seu interpretativam, et quando superior distat, vel est occupatus, et urget necessitas vel moralis commoditas accipiendi; tunc enim si quis probabiliter credat superiorem datum fuisse licentiam, si conveniri posset, sine peccato proprietatis accipi potest. Ut tamen melius fiat, oportet ut acceptio sit cum habitudine ad ordinatam retentionem et dispensationem, et consequenter ut fiat cum intentione manifestandi rem superiori, cum primum opportunitas occurrerit, ut ipse expresse ratam habeat acceptionem, vel irriteret, si voluerit, nam hoc etiam exigit religiosa regula, et debitus ordo. Item, quia sicut nihil potest recipi sine licentia, ita nec retineri, ut infra dicemus; ergo, eo saltem modo quo est necessaria expressa licentia ad recipiendum, si potest commode haberi, ita etiam ad retinendum; ergo quando illa expressa licentia non præcessit propter impedimentum, illo ablato relinquitur eadem obligatio petendi expressam licentiam, saltem propter retentionem. Unde obiter colligo, hoc solum habere locum, quando res accepta consumpta non est, priusquam expressa licentia potuerit a superiore postulari; tunc enim procedit ratio facta. At vero si res jam sit consumpta, cessat necessitas, quæ per se pertineat etiam ad perfectionem paupertatis, quia ad rem omnino præteritam, et quæ jam in futurum non pendet, impertinens est licentia vel consensus superioris; nam, licet illum non præbeat, res non potest esse infecta. Dico autem *per se, et ratione paupertatis*; nam in ordine ad alios fines posset id aliquando expedire, aut melius esse, vel ut superior dijudicet an aliquid culpæ vel imperfectionis fuerit commissum, vel ad melius cognoscendam in futurum voluntatem superioris pro similibus occasionibus, vel ut, quando oportuerit, possit esse gratus benefactori, etc.

4. *Assertio tertia: sufficit licentia tacita, etiamsi expressa posset postulari.* — Tertio, dicendum est in rigore præcepti sufficere tacitam vel probabiliter præsumptam superioris voluntatem, etiam in eo casu in quo posset expressa licentia postulari, et ob aliquem humanum respectum, vel pudorem, aut non-

nullam difficultatem adeundi superiorem omittitur. Hæc est sententia communis, quam tenuit Navar., comment. 2, de Regul., num. 20, ubi ipse tacitam licentiam vocat; et Turrecr. in eod. cap. *Non dicatis*, artic. 8, ubi probabiliter præsumptam appellat cum D. Thom. 2. 2, q. 32, art. 8, ad 1, ubi specialiter loquitur de licentia necessaria religioso ad eleemosynam faciendam. Inde vero sumitur a fortiori argumentum, quia facilius esse videtur accipere, et monasterio aliquid acquirere, quam de bonis illius quidquam dispensare; et ideo verisimilius præsumitur licentia ad accipiendum, quam ad largiendum etiam per eleemosynam. Eandem sententiam generatim amplectuntur D. Anton., 3 p., tit. 6, c. 1, § 11, notab. 2; Angel., verb. *Eleemosyna*, num. 6; Cordub., in Summ., q. 109; Lopez, 1 p. Instr., c. 156, concl. 3; sequuntur ex nostris Tol., in Summ. tract. de Peccat. mort., c. 28; Mol., tom. 2 de Just., d. 276; Valent. 22, disp. 10, quæst. quarta, punct. 3; Less., l. 2, c. 41, dub. 9, numero 80; Azor, tomo primo, Inst. mor., lib. 12, c. 12, q. 2, 3 et 4. Majori ergo ratione reputanda erit sufficiens ad recipiendum. Ratio autem, ob quam in utroque casu sufficiat, redditur a Navarro, quia tacitum et expressum regulariter æquiparantur, juxta glossam in regula *Expressa*, 156, ff. de Regulis juris, quæ tamen non dicit regulariter hoc ita esse, sed quandoque æquipollere, exprimere, et non exprimere; et si attente considerentur jura quæ allegat, solum loquuntur, quando non expressum in aliquo expresso virtute continetur; ut, verbi gratia, cum mutuum datur, quamvis non exprimat rem esse reddendam æque bonam, intelligitur æque ac si esset expressum, juxta leg. *Cum quid*, ff. Si certum petatur; quia in ipso mutuo juxta naturalem æquitatem illa conditio includebatur, neque amplius probat glossa in eadem leg. *Cum quid*, quam etiam refert Navarrus, cum tamen revera non ponat illam regulam tanquam generalem, etiam regulariter, neque citat jura ex quibus sumi possit, imo contrariam regulam ponit sub verbis indefinitis, scilicet, quandoque tacitum non haberi pro expresso, juxta dictam regulam *Expressa*, maxime in contractibus, qui fiunt per verbum, juxta leg. *Quidquid*, ff. de Verb. obligat.; unde significat solum in contractibus inter duos, ubi res aliqua intervenit, tacitum pro expresso haberi, scilicet, quando in tali re virtute includitur, supposita justitiæ æquitate; hic autem non versamur

in materia justitiæ, sed gratiæ et liberalitatis; nam quod superior talem licentiam præbeat, mera gratia est, quæ in ipsis bonis accipiendis nullo titulo continetur.

5. *Proponuntur argumenta, et rationes in contrarium.* — Quocirca, quamvis hæc sententia tanquam plausibilis libenter audiatur, facileque recepta sit, non tamen est facile solidam illius rationem reddere; nam in materia justitiæ non licet dare in eleemosynam aliena bona sine expresso consensu domini, propter solam præsumptionem probabilem; ergo neque in materia religionis licebit; patet consequentia, quia non minus est necessarius consensus superioris in præsentia materia, quam consensus domini in materia justitiæ. Secundo, quia in jure nunquam aliquid non expressum quidquam operatur, nisi in quantum virtute continetur in aliquo expresso; sed in præsentia nihil intervenit, in quo hic tacitus consensus superioris virtute contineatur; ergo. Major patet ex legibus citatis, et ex c. 2, de Rescriptis, quod solet pro communi sententia citari, quia dicit in rescriptis subintelligi hanc conditionem: *Si preces veritate nitantur*, etiamsi non exprimat, ubi glossa plura similia jura allegat, quæ omnia loquuntur de conditionibus tacitis, quæ secundum rectam rationem in ipso rescripto, aut pacto, vel quocumque alio expresso signo implicite continentur, licet non exprimentur. Atque in hoc sensu videtur dixisse Baldus, in c. *Mandatum*, de Rescriptis, col. 1, tacitam voluntatem coherentem expressæ haberi pro expressa, sed in corde retentam nihil operari. Quod refert et sequitur Tiraquel., in leg. *Si unquam*, C. de Revoc. donation., verb. *Libertis*, n. 21. In præsentia autem nihil invenire possumus expressum a superiore, in quo hic tacitus consensus sufficienti ratione contineatur. Quin potius (quod difficultatem habet), si consulantur regulæ omnium religionum, et attendantur verba quæ regulariter solent Prælati generaliter proferre, potius conjectabimus conditionem requisitam esse consensum expressum superioris, et tacitum non sufficere. Tandem augetur difficultas, quia vel hic tacitus consensus est solum de futuro, vel est aliquis actus, qui esse vel fuisse in superiore ponitur. Primum non satis est; secundum cum fundamento dici non potest; ergo. Minor quoad priorem partem probatur, quia futura voluntas non potest dare in præsentia facultatem, quod est manifestum in licentia, verbi

gratia, confitendi alieno Sacerdoti, quia ad illam non sufficit præsumpta voluntas de futuro, ut alibi diximus, quia non potest illa voluntas futura dare jurisdictionem antequam sit; ergo similiter non potest dare licentiam vel facultatem; nam hæc etiam est actus jurisdictionis ex parte dantis, et aliquam potestatem moralem præbet recipienti. Altera vero pars minoris per se nota videtur, quia nullus talis actus, vel signum ejus in superiori supponitur, cum ipso ignorante res tota transigatur.

6. *Distinctio inter licentiam tacitam et præsumptam.* — Hæc argumenta ostendunt quam sit verum quod diximus, longe melius et securius esse operari in hac materia cum expressa facultate; quia tamen sententia communis practice probabilis est, et secunda ad excusandam culpam mortalem, et fortasse in rigore etiam speculativo vera, ut rationem ejus reddamus, distinguere oportet inter licentiam tacitam et præsumptam; tacita enim in rigore et proprietate verbi dicitur, quæ in aliquo actu expresso juxta legalem vel rationabilem interpretationem virtute continetur. Et hoc mihi probant citata jura, quæ ponderavi. Præsumpta vero proprie dicitur, quæ per conjecturas vel rationes probabiliter creditur futura fuisse, si superior conveniretur. De præsentia vero nullo modo existit, nec per specialem, nec per generalem aliquam voluntatem superioris. Primum ergo si hic interveniat voluntas tacita superioris, sine dubio sufficit, quia hæc non est voluntas omnino futura et conditionalis, sed jam supponitur aliquo modo existens. Et hoc etiam probant glossæ, et jura adducta; nam, licet non dicant non expressum regulariter contineri in expresso, dicunt tamen, quando continetur, æque operari ac si esset expressum; non dicitur autem voluntas tacita, nisi quando secundum rectam rationem censetur contineri in aliqua expressa; ergo quotiescumque talis fuerit, idem operabitur ac si esset expressa.

7. *Ponuntur varii casus, in quibus sufficit tacita licentia.* — Dices, non posse in præsentia materia inveniri voluntatem tacitam superioris in hoc sensu et rigore explicatam, ut objectiones factæ videntur ostendere. Respondeo, in aliquibus casibus, pertinentibus ad secundam conclusionem supra positam, facile esse hujusmodi voluntatem tacitam explicare; nam, quando superior dat alicui facultatem ad peregrinandum, et non prohibet

aliquid recipere, virtute censetur facultatem dare ad recipiendum ea, quæ alias prudenter et cum decencia religiosa recipi possunt, quia secundum rectam rationem, una facultas in alia intelligitur implicite contineri. Atque eadem ratione, quia superior generaliter vult convenienter et in commodum suæ religionis administrare munus suum, ideo implicite et tacite censetur velle ut quando ipse est absens, vel difficile conveniri potest, et est periculum in mora, tunc aliquid accipi posset; sic ergo in casu secundæ conclusionis, tacita seu implicita voluntas superioris intervenit. In casu autem præsentis conclusionis vix potest hæc voluntas reperiri aut explicari, nisi ubi intervenit consuetudo recipiendi aliquid usque ad aliquam quantitatem absque petitione expressæ facultatis; nam si, scientibus et tolerantibus Prælati, talis consuetudo servatur, illa sufficienter indicat generalem voluntatem Prælatorum esse, ut in talibus non sit necessaria expressa licentia, saltem quoad excusandam culpam coram Deo. Et ita respectu singulorum actuum, seu receptionum quæ postea fiunt, habet tacitum consensum. Ut autem hæc consuetudo sit rationabilis, oportet ut quantitas rei, quæ datur vel accipitur, valde moderata sit, quia si extendatur ad res notabilis valoris, plane erit contra bonum Religionis propter nimiam relaxationem paupertatis. Quæ vero sit hæc quantitas moderata, non potest, ut existimo, una regula generali pro omnibus religionibus præscribi, sed juxta modum paupertatis, quæ unaquæque secundum suam regulam observat, erit illa quantitas præscribenda; et ideo existimo in religionibus mendicantibus minorem esse debere quam in aliis. Adverto etiam in hoc, quod talis consuetudo rationabilis esse debeat, magis aggravari superiorum conscientias, quam subditorum; ipsi enim non debent illam admittere, nec tolerare; nam si ipsi scientes eam permittunt, et consuetudo satis generalis est et præscripta, profecto excusabit subditos saltem a violatione voti paupertatis in recipiendo, quidquid sit in expendendo, de quo infra dicemus. Patet, quia illis satis constat de sufficienti voluntate superioris ad recipiendum; nam consuetudo, sive rationabilis sit, sive irrationabilis, illam ostendit; hoc autem satis est ut actus non sit contra paupertatem. Quod in simili docuisse videtur Navar., Comment. 3 de Regul., n. 28, ad 4, et patet, nam etiam in facultate expressa, licet mihi constet superiorem non

recte fungi officio suo illam concedendo, nihilominus illa utendo non pecco contra paupertatem, quamvis fortasse possim alia ratione peccare, vel ratione scandali, vel cooperando ad malum. Idem ergo dicendum erit in licentia tacita, quando ex consuetudine satis constat, etiamsi superior peccet talem consuetudinem permittendo. Eo vel maxime, quod fieri potest, ut in particulari licentia ad talem receptionem ex se justa sit et honesta, et solum ratione modi sit reprehensibilis, scilicet, quia datur per talem consuetudinem, quod pertinet magis ad negligentiam Prælati, quam ad proprietatem subditi; ille enim nunquam recipit ut proprium, cum semper recipiat nixus voluntate superioris et intuitu illius. Nihilominus tamen omnino debent subditi cavere ne tali consuetudine utantur, quando manifeste constat esse in dispendium et relaxationem religionis, considerata ejus regula et instituto, tum propter grave nocumentum religionis, cui cooperantur; tum etiam quia semper infertur a subditis vis quædam moralis ipsis Prælati, ut non possint vel non audeant iniquam consuetudinem impedire, et quando hoc ita est, consuetudo illa non tam ostendit consensum superioris, quam permissionem.

8. *Alius modus licentiæ tacitæ est, quando superior videt et tacet.*—Et hinc potest intelligi alius modus hujus tacitæ facultatis, qui esse potest per taciturnitatem Prælati videntis inferiorem aliquid recipere, et tacere; nam cum non præsumatur superior dissimulare proprietatem in subdito, merito intelligitur ideo tacere, quia consentit, et ita cum omni proprietate dat tacitam facultatem. Hic autem modus non simpliciter ab omnibus probatur; nam Turrecr., in d. cap. *Non dicatis*, art. 5, absolute dicit superiorem in eo casu peccare mortaliter, et subditum nihilominus esse proprietarium. Sed de superiore nunc non possumus absolutum iudicium ferre, quia objectum illud non est intrinsece malum, et ideo ex circumstantiis pendet iudicium, tam gravitatis culpæ, quam an ibi interveniat culpa ex parte superioris, et quam gravis sit, et ideo idem videtur consequenter dicendum de ipso subdito, propter quod Navar. supra, n. 22, duplicem distinctionem adhibet: una est de taciturnitate permissiva vel approbativa; nam si sit permissiva tantum, non sufficit excusare subditum, quod est certum, juxta ea quæ diximus de consuetudine, quia permittere non est dare fa-

cultatem; quando autem sit permissiva tantum, ex circumstantiis personarum, rei et occasionum judicandum erit. Si autem sit approbativa, subdistinguit; nam vel est justa, vel injusta: si justa, sine dubio sufficiens est, quia nulla conditio illi deest, quæ ad valorem licentiæ requiratur. Si autem sit injusta, Navarrus absolute ait non sufficere, ut tutum reddat subditum in conscientia. Sed, juxta dicta a nobis, considerandum est an illa injustitia consistat tantum in modo taciturnitatis; sæpe enim accidere potest ut materia et persona sit capax et digna tali licentia, si expresse petatur, et quod nihilominus superior male faciat permittendo illum modum libertatis et receptionis, non petita facultate; et tunc illa culpa superioris non obstat quominus subditus excusetur a culpa proprietatis, quia illa injustitia non obstat quominus illa receptio, non proprio, sed superioris nomine fiat. Si autem injustitia consistat in modo obtinendi licentiam ex parte subditi, vel in materia ipsa, ita sentiendum est de tacita, sicut de præsumpta licentia; nam utrique communis est, et ideo de illa conditione statim tractabimus.

9. *Probatur tertio quoad licentiam præsumptam.*—Superest dicendum de præsumpta facultate, quæ non fundatur in aliqua voluntate superioris, præsentis aut præterita, formali aut virtuali, neque in signis ejus, sed solum in conjecturis probabilibus de voluntate futura, sub conditione, si superior sciret, vel facultas ab eo peteretur; et de hac major dubitatio est propter rationem tactam, quod futurum ut sic nihil ponit in esse de præsentis; et conditionalis etiam nihil ponit in esse, quamdiu conditio posita non est; ergo ex utroque capite illa facultas nulla facultas est; ergo non potest excusare proprietatem. Nihilominus tamen cum D. Thomas dicat illam licentiam sufficere ad eleemosynam faciendam (cujus sententia communiter recepta est, ut præter citatos constat ex Angel., verb. *Eleemosyna*, n. 6; Sylvest., num. 7), non est cur negemus similem licentiam ad accipiendum sufficere. Tribus autem modis possumus rationem seu sufficientiam hujus licentiæ declarare. Primo, quia talis præsumptio semper reduci potest ad aliquam præsentem voluntatem Prælati, quæ virtute contineat tacitam facultatem; ut, verbi gratia, quia solet similis receptio esse grata superiori; et quia experimento constat in similibus casibus solere facultatem dare sine acceptione personarum;

sic enim in voluntate unius particularis propter rationem universalem virtute continetur voluntas aliorum. Sed hæc explicatio scrupulosa est et incerta, nam sæpe revera non poterit excedere conjecturam de futuro. Secundo ergo explicari potest ratio ex intentione voventium paupertatem; nam cum tota hæc obligatio ex voto oriatur, legitimæ intentioni voventium commensuratur; intentio autem voventium esse videtur se obligare ad hanc dependentiam, in recipiendo, a voluntate superiorum, hac extensione, quod præsumpta voluntas sufficiat, et non cum majori rigore. Hæc autem intentio ex consuetudine colligi potest, intendunt enim se obligare ad paupertatem, prout est, vel esse potest in usu religioso, juxta probatam doctrinam. Quæ ratio probabilis quidem est; si vero attente consideretur, supponit et honestatem consuetudinis, et veritatem doctrinæ, cujus rationem investigamus.

10. Tertio ergo potest reddi ratio, quia licet illa voluntas præsumpta de futuro non sufficiat ut facultas de præsentis concessa intelligatur, nihilominus sufficit ad tollendam proprietatem, quia sufficit ut res non accipiatur nomine proprio, et tanquam proprio, sed nomine alterius, cui statim subordinatur tanquam res communis. Quod ita declaro, quia duplici ex capite potest requiri licentia ad aliquid accipiendum, scilicet obedientiæ et paupertatis. Respectu obedientiæ, non sufficere quidem facultas tantum præsumpta de futuro, nisi interveniat aliqua ratio excusans a petitione expressæ facultatis propter impotentiam saltem moralem, et ideo, in eo casu de quo loquimur, non possumus excusare religiosum ab inobedientia, et defectu contra regulam. Unde si regula vel obedientia sub præcepto obedientiæ posita esset, non video quomodo possit a culpa gravi excusari, nisi forte ob consuetudinem, quæ regulam relaxaverit aut interpretata fuerit; tamen, quia de facto ex vi regulæ et obedientiæ non intervenit rigorosum præceptum, ideo ex hoc capite excusatur religiosus in eo casu a culpa mortali. Ex titulo paupertatis sola illa voluntas superioris in rigore necessaria est, quæ ex parte materiæ (ut sic dicam) occasionem vel modum proprietatis auferat, esto ex parte operantis non det illi facultatem positivam operandi (hoc enim ad paupertatem non spectat); ad tollendum autem respectum proprietatis, sufficit ordo ad voluntatem præsumptam superioris, ut explicatum est, et

ideo sufficit etiam ex hoc capite ad excusandum a culpa mortali. Supponimus autem religiosum, qui sic accipit aliquid, non habere animum proprietarium in ordine ad retentionem vel usum talis rei, alioquin ex illis capitibus posset mortaliter peccare modo infra declarando; nunc enim solum explicamus quid sufficiat ex parte receptionis ad excusandam culpam mortalem. Potestque hæc ratio confirmari a simili ex leg. *Inter omnes*, § *Recte*, ff. de Furtis, ubi dicitur non esse reum furti, qui aliquid accipit, probabiliter credens dominum fuisse daturum, si ab eo id petisset. Ratio hujus est, quia illa voluntas præsumpta sufficit, ut destruat objectum furti, quod in eadem lege indicatur his verbis: *Quid enim dolo fecit, qui putat dominum consensurum fuisse? sive falso id, sive vere putet*; ubi glossa alia jura citat; hunc textum citat etiam Navarrus supra; unde constat, de utraque voluntate, tam implicita seu tacita de præsentis, quam præsumpta de futuro, locutum fuisse, quamvis eas non distinxerit. Constat etiam quod, licet jura superius citata magis comprobent priorem partem, tamen etiam hanc posteriorem habere in jure fundamentum, et in materia quodammodo magis rigorosa, ut est materia justitiæ; et ita fere satisfactum est difficultatibus in principio tactis, et ratio, quæ sumebatur ex materia furti, potest in contrarium retorqueri.

11. *Difficultas, an displicentia Prælati obstet.*—*Responsio.*—Solum ingerit nonnullam difficultatem, quod ibi tactum est, quia, juxta ordinarium usum religionum, superiores non solum non consentiunt, verum potius ægre ferunt, quod sine expressa licentia aliquid recipiatur, quando illa postulari potest; ergo moraliter non potest talis licentia esse præsumpta. Unde Gerson., 2 p., Alph. 34, litt. S, inquit: *Quoties probabiliter creditur, quod si superior sciret, ipse non approbaret, sed displiceret sibi, et hoc displicentia gravi, tunc est transgressio voti.* Quod dictum bene explicatur a Navarro, quia si displicentia superioris sit de ipsa receptione quoad substantiam ejus, ut sic dicam, tunc omnino tollitur præsumpta voluntas, et ideo receptio proprietaria est. Si autem displicentia, quæ timetur, solum sit de modo, scilicet, quod id fiat sine expressa facultate, non tamen de receptione ipsa secundum se, id satis est ad excusandam culpam mortalem, quia excusat a proprietate, quamvis non excuset ab aliqua inobedientia. Quod in simili docuit optime Cajetan., in Summa, verb. *Furtum*, quem omnes sequuntur.